

Výzva firmám podnikajúcich na Slovensku

Posledné roky sme na Slovensku svedkami narastajúcej miery nenávistných prejavov voči LGBTI+ menšine a chýbajúcej podpory zo strany zákonodarcov. Spoločenská akceptácia a právne postavenie LGBTI+ ľudí patrí medzi najhoršie v Európskej únii.⁽¹³⁾ Slovensko je tiež jednou z posledných krajín EÚ, kde nie sú partnerstvá ľudí rovnakého pohlavia a dúhové rodiny zastrešené právnym rámcom. Záujmy detí vyrastajúcich v takýchto rodinách nie sú rešpektované. Okrem toho nemajú transrodoví ľudia prístup k zdravotnej starostlivosti spojenej s tranzíciou.

Tieto skutočnosti vytvárajú nepriaznivé prostredie pre inakosť a rovnosť. LGBTI+ ľudia čelia stále častejším útokom, ktoré vyústili strelbou na Zámockej ulici v Bratislave dňa 12. októbra 2022.

V našich firmách sa dlhodobo snažíme vytvárať inkluzívne prostredie. Štúdie ukazujú, že kultivovanie hodnôt rovnosti a inakosti prináša značné benefity ako v pracovnom, tak aj v spoločenskom živote. Napriek tomu sú naši zamestnanci vystavení badateľnému kontrastu hodnôt vyznávaných našimi organizáciami a verejnosťou.

Slovensko sa v oblasti práv LGBTI+ ľudí umiestnilo na spodných priečkach Eurobarometra⁽¹⁾. Nedávne udalosti a návrhy zákonov ako odstránenie LGBTI+ tém zo školských učebníc, zákaz dúhových vlajok na verejných budovách, či znemožnenie tranzície, nenapomáhajú k zlepšeniu situácie.

Z tohto dôvodu si dovoľujeme poukázať na diskrimináciu a nedostatok právnej ochrany v porovnaní s heterosexuálnou väčšinou.

Zamestnanci

Vyššie vymenované podmienky so sebou prinášajú nemalý dopad na pracovné prostredie. Zvyšujúca sa intenzita násilia a nenávistných prejavov v spoločnosti vedie k znižovaniu celkového psychického zdravia a produktivity zamestnancov, ktorí sú často rozrušení a trpia menšinovým stresom⁽²⁾. Zhoršenie psychického zdravia so sebou často prináša aj depresiu a zhoršenie všeobecného zdravia. Následne dochádza k nárastu nákladov na zamestnancov, ktorí sa niekedy rozhodnú dokonca presťahovať do inej krajiny, čím sú zamestnávateľia nútení vynakladať ďalšie finančné prostriedky na hľadanie náhrady.

Vo firemnom prostredí má politika rovnosti pozitívny dopad na a) získavanie potenciálnych stálych zákazníkov, b) zvyšovanie pravdepodobnosti zamestnávania a udržania talentov, c) výnosnosť vďaka efektívnejšiemu zásobovaciemu reťazcu, väčším možnostiam a usporiadanému vedeniu spoločnosti⁽¹¹⁾.

Podľa odhadu Slovenskej akadémie vied je na Slovensku v dúhových rodinách vychovávaných tisíce detí⁽³⁾ bez akejkoľvek právnej ochrany. Niektoré z nich sa rozhodnú odsťahovať do zahraničia, kde sa stretávajú s lepšími možnosťami, právnou ochranou a bezpečím.

Zahraničné investície

Niektoré firmy a inštitúcie sú zdržanlivé v prípade investovania na Slovensku – najznámejším prípadom je Európska lieková agentúra, ktorá sa taktiež odvoláva na nedostatočné práva a ochranu LGBTI+ komunity⁽⁴⁾.

Postavenie súkromného sektora

Mnoho korporátnych firiem sa odvoláva na normy správania vypracované Organizáciou spojených národov⁽⁵⁾, s cieľom vyplnenia rozdielov medzi majoritnou spoločnosťou a LGBTI+ menšinou. Viac ako 120 slovenských firiem a organizácií (vrátane štátnych inštitúcií) sa podpísalo pod Chartu diverzity⁽⁶⁾.

Slovenskí zamestnávateľi však majú voči svojim zamestnancom len obmedzené právomoci (politika spoločnosti a benefity), a preto môže k výraznejšej zmene dôjsť len na základe predstavenia komplexných zákonov.

Dôsledky diskriminácie

Všeobecný dopad LGBTI+ diskriminácie bol organizáciou *LGBT Capital* stanovený⁽⁷⁾ na úrovni 1 % z celkového štátneho HDP. Združenie globálnych firiem *Open for Business*⁽⁸⁾ predstavilo detailnejší prieskum založený na jednotlivých sektoroch. Vo všeobecnosti odhaduje Svetová banka⁽⁹⁾ straty až vo výške 1,7 % HDP krajiny.

Výsledky štúdie vykonanej portálom Profesia (2022)⁽¹²⁾ odhalili, že 6,6 % zamestnancov sa stretlo s diskrimináciou na základe sexuálnej orientácie a 4,3 % na základe rodovej identity. Intenzita diskriminácie kvôli sexuálnej orientácii sa pritom rok od roka zvyšuje.

Združenie *Open for Business* plánuje vykonať Štúdiu ekonomických dôsledkov v súvislosti s LGBTI+ komunitou na Slovensku. (Podobné štúdie boli v minulosti vykonané v Česku, Poľsku, Maďarsku, Rumunsku a na Ukrajine), ktorej závery budú zverejnené a následne doplnené ako príloha a podporný materiál k tejto výzve.

Z týchto dôvodov my, organizácie podpísané pod touto výzvou a pôsobiace na Slovensku, na základe vyššie uvedených skutočností podporujeme zlepšenie práv LGBTI+ ľudí na Slovensku a ich zapracovanie do právneho rámca, a tiež zlepšenie životných podmienok ako je uvedené napr. v iniciatíve „Ide nám o život“⁽¹⁰⁾.

Signatári:

Volkswagen
Slovakia

Swiss Re

martinus

Panta Rhei

radost každý deň

DOPRAVNÝ PODNIK
BRATISLAVA

POHODA
FESTIVAL

Milk

Dedoles

kyndryl

DEUTSCHE TELEKOM SERVICES EUROPE SLOVAKIA

Lepší svět
chutí

applepie

Digital Security
Progress. Protected.

EfectFit

TITANS
FREELANCERS

AI:Dental

PROTOS
PRODUCTIONS

Sadovsky&Architects

BRATISLAVSKÁ
VODÁRENSKÁ
SPOLOČNOSŤ, s.r.o.

NOVINSKI

Firemná
výzva

Support
Actual status of supporters

creditcall

SADLON
TECHNOLOGIES

astonitm

allheads

1st CLASS
AGENCY

GOODREQUEST

troll
wall

HILLBRIDGES

AMICOMMUNICATIONS

mile

SLOVÁK
AND
FRIENDS.
AGENCY

ZSE

VE

DXC
TECHNOLOGY

RESONATE

sam

United
Resources

BILLA

Firemná
výzva

Support
Actual status of supporters

Appendix:

- (1) <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=70586>
- (2) https://en.wikipedia.org/wiki/Minority_stress
- (3) <https://queerslovakia.sk/video/o-duhovych-rodinach-na-slovensku-prezradila-viac-psychologica-jana-fuskova-zo-sav-v-teplej-vlne/>
- (4) <https://blog.sme.sk/parziale/politika/preco-na-slovensku-este-nesidli-ziadna-europska-agentura>
- (5) <https://www.unfe.org/standards/>
- (6) <https://www.chartadiverzity.sk/>
- (7) http://www.lgbt-capital.com/docs/LGBT-GDP_2015_Press_Release.pdf
- (8) https://www.wko.at/site/Charta-der-Vielfalt/Service/studien/Brunswick_Open_for_Business.pdf
- (9) https://documents1.worldbank.org/curated/en/527261468035379692/pdf/940400WP0Box380usio_n0of0LGBT0People.pdf
- (10) <https://idenamozivot.sk/>
- (11) <https://www.ubs.com/content/dam/WealthManagementAmericas/documents/lgbt-part-3-us-edition-30-08-2018.pdf?campID=DDL-GLOBAL-20180830-PDF>
- (12) https://sap-my.sharepoint.com/:b:/p/m_bednar/EdiHxBwVJfRLsj2ZvpJeVV0BNiG6R_PhXPGgJF1hGGTzRA?e=F5H1GZ
- (13) https://domov.sme.sk/c/23123846/slovensko-sa-meni-k-horsiemu-co-ukazal-novy-prieskum-o-lgbti-ludoch.html?utm_medium=Social&utm_source=Facebook#Echobox=1675172426

Výzva “Ide nám o život”

(<https://idenamozivot.sk/#vyzva>)

1. Politici a političky majú, bez ohľadu na svoju politickú ideológiu a stranícku príslušnosť, zodpovednosť voči všetkým občanom a občiankam a požadujeme, aby bezpodmienečne odmietali šírenie nenávisti voči akejkoľvek skupine z nich.
2. Podnecovanie k nenávisti voči LGBTI+ ľuďom zo strany štátnych a verejných činiteľov musí byť rovnako neprípustné ako v prípade iných skupín obyvateľstva. Výroková imunita poslancov NR SR nesmie byť zneužívaná na šírenie výrokov, ktoré by za iných okolností boli trestne stíhané. Keď verejní činitelia používajú nenávisťnú rétoriku a prijímajú zákony alebo verejné politiky proti istej skupine obyvateľstva, signalizuje to ostatným, že aj oni sa môžu beztrestne zapájať do nenávisťných činov proti jej členom a členkám.

Požadujeme prijatie Etického kódexu poslanca NR SR, ktorý by zaviedol okrem iných aj disciplinárnu zodpovednosť za výroky podnecujúce nenávisť na základe rasy, národnosti, etnicity, náboženstva a pod. vrátane sexuálnej orientácie a rodovej identity. (Od novely zákona o rokovacom poriadku z júla 2016 sú poslanci povinní dodržiavať etický kódex poslanca, ktorý však dosiaľ neprijali.)

3. Náš trestný zákon nepristupuje k nenávisti na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity rovnako vážne ako k nenávisti na základe náboženstva, rasy, národnosti a pod. Nenávisť na základe sexuálnej orientácie je už zmienená vo väčšine predmetných skutkových podstát, ale nenávisť na základe rodovej identity sa vôbec nezmieňuje, hoci práve transrodoví ľudia zažívajú najviac násilia.

Požadujeme:

- doplnenie sexuálnej orientácie a rodovej identity k ostatným dôvodom nenávisti v paragrafe 423 a rodovej identity v paragrafoch 140 a 424 trestného zákona,
- posilniť špecializáciu, personálne kapacity a zabezpečiť technické vybavenie orgánov činných v trestnom konaní zameraných na boj s extrémizmom, ktoré im umožní efektívne monitorovať, odhaľovať a objasňovať t. č. extrémizmu vrátane tých motivovaných nenávisťou k LGBTI+ ľuďom v online prostredí,
- zlepšiť výmenu informácií medzi jednotlivými zložkami bezpečnostného systému SR tak, aby boli prípadné indikátory radikalizácie jednotlivcov v online prostredí identifikované včas a mohli byť prijaté voči nim adekvátne opatrenia,
- zabezpečiť funkčný a efektívny systém monitorovania a odstraňovania protiprávneho extrémistického obsahu a obsahu podnecujúceho k nenávisti voči LGBTI+ ľuďom z internetu vrátane sociálnych sietí.
- (Úpravy trestného zákona sú od roku 2013 opakovane navrhované Ministerstvom spravodlivosti SR a je to tak aj v aktuálnom návrhu novely trestného zákona.)

4. Dezinformácie o LGBTI+ ľuďoch sú dnes druhou najčastejšou témou spomedzi všetkých dezinformácií na sociálnych sieťach a v online priestore. Napriek tomu sa v súčasných vládnych stratégiách pre danú oblasť vôbec nespomínajú.

Požadujeme:

- aby sa štátne orgány venovali aj vyvracaniu dezinformácií špecificky o LGBTI+ ľuďoch
 - aby na európskej úrovni presadzovali prijatie regulácií sociálnych sietí a online portálov tak,
 - aby efektívne odstraňovali nezákonný obsah,
 - aby sa rôznorodosť slovenskej spoločnosti aj s ohľadom na LGBTI+ ľudí odrazila v programovej skladbe a spravodajskej službe verejnoprávnych médií.
5. Školy a vzdelávacie inštitúcie musia byť bezpečnými miestami, kde všetky deti a mladí ľudia vrátane mladých LGBTI+ ľudí nájdu ochranu pred všetkými formami sociálneho vylúčenia a násilia vrátane šikanovania a obťažovania.

Požadujeme:

- aby štátny vzdelávací program obsahoval objektívne informácie o LGBTI+ ľuďoch, a to aj v rámci komplexnej vzťahovej a sexuálnej výchovy,
- aby ministerstvo školstva prijalo konkrétne opatrenia na predchádzanie prípadom šikany vrátane tej, ktorá sa vyskytuje z dôvodu sexuálnej orientácie alebo rodovej identity obete, ako aj na riešenie tejto šikany,
- prijatie postupov na predchádzanie prípadom extrémizmu a radikalizácie mládeže a na riešenie týchto prípadov.

(Opatrenia boli navrhnuté v roku 2014 ako súčasť Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv.)

6. V situácii, keď LGBTI+ ľudia nie sú prijatí spoločnosťou a odôvodnene nedôverujú inštitúciám, ktoré by im mali pomáhať v prípadoch diskriminácie alebo násillia, je nevyhnutné vybudovať a podporovať bezpečné miesta, kde by boli dostupné podporné služby, psychologické a právne poradenstvo a aktivity na budovanie komunity a začlenenie do slovenskej spoločnosti. Bratislava dnes ako jedna z mála európskych metropol nemá komunitné centrum pre LGBTI+ ľudí.

Požadujeme:

- pomoc štátu a samosprávy pri vytvorení komunitného centra v Bratislave,
- systematickú podporu zabezpečenia poradenských a podporných služieb pre LGBTI+ ľudí zo strany MVO na celom Slovensku.
- (Vybudovanie komunitného centra je cieľom LGBTI+ organizácií už dve desaťročia. Podporné služby pre komunitu boli závislé od európskych zdrojov a súčasná miera podpory nezaručuje ich trvalú udržateľnosť.)

AA.

Nižšia spoločenská akceptácia LGBTI+ ľudí na Slovensku ako vo väčšine európskych krajín je spôsobená aj tým, že samotný štát ich nepovažuje za rovnoprávných občanov a občianky. Definičným znakom sexuálnej orientácie je to, s kým si ľudia vytvárajú partnerské vzťahy. A práve partnerstvá a rodiny párov rovnakého pohlavia Slovensko ako jedna z posledných krajín EÚ neuznáva. Rodová identita určuje, kým som, s ktorým rodom sa bytostne stotožňujem, a na Slovensku od nej závisí aj meno a priezvisko osoby. Napriek tomu, že právo na uznanie rodovej identity transrodových ľudí a proces tranzície sú na Slovensku už po desaťročia realitou, v súčasnosti neexistuje právna regulácia, ktorá by transrodovým ľuďom tento proces garantovala. Podobná situácia je v rámci EÚ už len v Maďarsku.

Vyzývame na prijatie:

- zákonov, ktoré uznajú existenciu párov rovnakého pohlavia a ich rodín minimálne formou životného partnerstva vrátane možnosti osvojenia dieťaťa jedného z partnerov druhým partnerom, (Požiadavka na prijatie registrovaných partnerstiev zaznela už na historicky prvej tlačovej konferencii hnutia Ganymedes v roku 1993. Napriek množstvu pokusov nebola dodnes naplnená.)
- odborného usmernenia a štandardných liečebných postupov ministerstvom zdravotníctva, ktoré určia podmienky právnej zmeny pohlavia (tranzície) a postupy zdravotnej starostlivosti o transrodových ľudí bez podmienky nútených sterilizácií a iných nevyžiadanych lekárskeho zákroku tak, ako boli navrhnuté konsenzom odborných lekárskeho spoločností počas posledných troch rokov. Zároveň žiadame uviesť do praxe 11. revíziu medzinárodnej klasifikácie chorôb, ktorá už transrodový status nepovažuje za chorobu. (Posledná právna regulácia procesu tranzície bola z roku 1981 a podľa právnej analýzy verejnej ochrankyne práv je od januára 1995 neplatná.)